

Jelentem: én nem félek! Ezekről?

Nyugalmas ez a tél végi belpolitikai virulás, de az arcátlanság is kivirít · Régről ismert nevek új kampánydokumentumokon

■ SZABÓ BÉLA ISTVÁN

A modern időkben divat lett kiáltványok, tiltakozások alá odaírni jeles embereknek nevüket, súlyt adván a szövegnek. Néha nagy bátorság kellett ehhez, különösen a kőmunka világban – gondoljunk csak a Charta '77 cseh aláírói és béke(munka)táborbeli támogatóik sorsára. Mértóságot adott a kiállítás, a bátorság, a diktatúrával szembeni dac; azóta nem volna szabad könnyen élni a kézjegyzés becsületével. Volt már egy demokratikus charta, s én mégis csodálkozom, mire képes néhány ember.

Olvasom az „Otthont Magyarországból! Bátor új évet!” címzetű szöveget, amely 2002. január 15-én kelt – tehát tizenkét évvel a felszabadulás után. Átfutva a jól szervezett paranoia unalmas és szellemtelen dokumentumát, az ellenzéki választási kampány melléktermékét már természetes élőhelyre, a szemétkébe akartam továbbítani, amikor is a névsorra siklott a szemem. A legújabb kori főkiállók, beolvasók és leplezők örökkön ismétlődő – Bauer, Eörsi, Fényi, Iványi etc. etc. – névsorába ékelődve néhány friss szereplőt fedeztem fel. Vagyis inkább: izgalmas, rég látott neveket, a múltból ragyogó vörös lámpát meg alig pislogó kékes börtönizzót.

Például: Bozsik Valéria író. Csak távolról de-rengett valami: így az Új Magyar Irodalmi Lexikont néztem meg memóriám frissítésére: de sajna, az egyetlen érdekesség a megtalált rövidke szócikkben: „Középiskolai tanulmányait megszakítva, 1945 után politikai munkatárs lett, majd sajtószervezői munkát végzett...”; művei felsorolásánál egyetlen ismerős címre sem akadtam. De megtaláltam könyvespolcomon egy nem jelzett művet: „A nógrádi kommunisták harca az ellenforradalom ellen. Budapest, 1957. Kossuth Kiadó.” A szerző: az aláíró.

Tartalma érdektelen: a szokásos fröcsögés, nyers hazudozás, halottgyalázás – a füzet a kádárista öngigázások sorozatába tartozik. Ami érdekes: az író névvel vállalta művét. Büszke gesztus. Az akkoriban született szépszájú megyei és intézményi aljakodások és feljelentések (negatív hősként szerepelni egy ilyenben börtönt jelenthetett) leginkább név nélkül, nemegyszer álneves szerzőkkel láttak napvilágot. Talán féltek valamitől a tollnokok? S most e rettegés tört elő megint? Ma a gesztus újfent hősi: Bozsik ismét leírja a nevét, mert megint itt az ellenforradalom. Csülökre!

De hogyan kerül a nevezett Bozsik mellé a kifogástalan úriember természetű *Litván György*? Börtönviselt ötvenhatos elitként, az ötvenhatos intézet alapító igazgatójaként, nem tudta ki az, akivel együtt olvassák majd a nevét? Szepesi Györgyével még, ki ugyan népszerű sportriporter volt,

de '56-ban saját kollégái közösisítették ki viselt dolgáért. A reformistának nevezett *Nyers Rezső*ével, aki KB-tagként megszavazta Nagy Imre kivégzését. *Várnai Ferenc* és *Réti Ervin*, a párt-sajtó egykori jeles manipulátorai most kiállnak megint a sánca, hősiességükbe kicsit talán beleerettenve, ezért írják alá a bátorságot kívánó újévi üdvözlést – mint ahogy nyilas kollégáik a körülzárt főváros népét biztatták Bátor-ság! köszöntéssel a maguk idejében. Romok és pusztulás követtek a szót – ezt akarják megint?

Agárdi Péter neve is ott virít, a képzett irodalomtörténészé; fő műve mégsem e tudományban

Olvasom az „Otthont Magyarországból! Bátor új évet!” címzetű szöveget, amely 2002. január 15-én kelt – tehát tizenkét évvel a felszabadulás után. Átfutva a jól szervezett paranoia unalmas és szellemtelen dokumentumát, az ellenzéki választási kampány melléktermékét már természetes élőhelyre, a szemétkébe akartam továbbítani, amikor is a névsorra siklott a szemem (...)

született, hanem a késő kádári ellenzék ideológiai kinyírását programozó, a III/III-nak municiót adó MSZMP KB-tanulmány, ávalógiai szakmunka. Megbélyegzett abban nem egy mostani – és hajdani! – aláíró (Kis János-, Radnóti Sándor-, Tamás Gáspár Miklós-féleket is). Mi történhetett, hogy ezek ma itt mellé sorakoznak? S mi is volt akkor? Magam a szamizdat Beszélőben olvastam a szöveget, az egyik kiadó: *Köszeg Ferenc* most mint „volt orszgyűl. képvis.” szerepel. Így egyedül. Pedig, ha jól számolom, 12 volt és jelenlegi országgyűlési tag van a mostan tárgyalt listán. Mind szocialista vagy szabad demokrata. Úgy szerepelnek, mint egykor Kádár munkás az Elnöki Tanács tagnévsorában. Miért?

„Morális megtisztulást!” – virít a fekete betű. Ki követeli? *P. Szűcs Julianna*, az erkölcsi nulla, aki az Agárdi-félek működése nyomán kinyírt Mozgó Világ tetemébe beletoccsanva kezdett főszerkesztősködni, s tán még ma is azt teszi? (Ezt nem tudhatom, mert azóta sem veszem kezembe a lapot.) Meg *Juszt László* hírlapíró, akinek valamért mégis csak mennie kellett a köztévéből – ő

követel másoktól megtisztulást? „Sokszínűséget bekességben!” – mondja egy különös kisebbség is. *Bányász, Göbölös, Nagy János* – nagyobb e csapatban a vörös nyugdíjas nagykövetek átlaglétszáma, mint az ország népességének egészében. Hogyan talált rá a szervezőbizottság e szoc. brigádra? Egyenként keresték meg őket, vagy véletlenül éppen együtt ultiztak – valahol?

Ismerve néhány aláíró intelligenciáját és tájékozottságát, nem hihetem, hogy véletlen és jelentéktelen a csapatösszeállítás. De mit jelent? A szöveg maga semmit sem ér – de az aláírások? Így, egy csokorban? Mi az üzenet? „Sokan félünk!” – kezdődik a szöveg. Jelentem: én nem! Ezekről?

Volt már valami ilyen, hazudozással népfrontot alapító megmozdulás. Demokratikus charta: kartács a demokráciára. Később parlamentáris úton vette át a hatalmat az akkor kovácsolódó, Vasas-színű (piros/kék) koalíció, a Kádár kedvenc mezébe öltözött csapat. Nem köztudott, hogy e mozgalom létrehozása *Tölgyessy* elnökölte SZDSZ-vezetés ellen is irányult. Kellett egy pótkeret, amelyet szükség esetén párttá lehet feltölteni, s így kérni részt az osztozkodáskor a pártbéli hatalmon kívül rekedt fiúknak. A szabad demokraták ügyvivői testülete, benne jómagam, először nem csatlakozott a chartához, mi nem voltunk benne még formailag sem. (Később furcsa körülmények között szinte mindenki aláírta. Én nem. Más történet ez már. Arcpirító.) Pedig valójában nem láttuk át teljesen a dolog veszélyességét és lehetőségeit – sem az országra, sem magunkra nézve.

A szokásos ügyvivői értekezleten egy cikket nézegettünk: a charta tüntetéséről tudósított a Magyar Narancs. Mint résztvevő, *Horn* elnök látszott az egyik képen, két illető támogatta, mert... hogy is mondjam, rozsdás már a politikusi nyelvezetem... na: vélelmezhetően alkoholos befolyásoltság állapotában volt. Igen nagyon. Nem bontakozott ki pezsgő vita, úgy emlékszem, volt, aki akarta ugyan a demonstratív csatlakozást, de a lap kézről kézre járt. Talán nem is szavaztunk.

Olvasgatnám, nézegetném azt a régi cikket, de nincsen meg. Nem kellene valakinek elővennie? Mert mi ugyan nem voksoltunk, nem írtunk alá – de az ország később szavazott; ismeretes az eredmény. A képeket használni kell, nézegetni, a szövegeket olvasni. Hogy jobban múlték az idő.

Rálapoztam egy elemzésre érdemes, furcsa könyvben egy III/III-as „tanulmányra”. Talán nem Agárdi sügta. A közreadó *Kiszely Gábor* nem fűz hozzá kommentárt, én tehát papírok után kotorászok: hogyan kerül *Mónus Illés* a szabad demokrata ösatyák közé? A belügyi dolgozat „Alternatív csoportok és mozgalmak összefoglaló elemzése, 1988 december” címet viseli. A szabad demokratákról szóló fejezetben az elemző az (akkor

még) szövetség alakuló gyűlésén, a Jurta Színházban, 1988. november 13-án elfogadott Elvi Nyilatkozatot is kivonatolja. Sorol (odaírt, nem aláírt!) neveket: *Széchenyi, Kossuth* – elég is, emlékszem: megszavaztuk nagy ovációval a szöveget. Szerepelt benne a mártír szocialdemokrata. Vagy rosszul emlékszem. Ki figyelt a részletekre? Csofálatos volt a hangulat! Keresem a korabeli, apró, sokszorosított lapocskát, az „első kiadást”, de nem lelem. Irány a világháló, s csakugyan: a párt honlapján megtalálom az Elvi Nyilatkozat szövegét. Mónus nélkül.

Emlékszem már: Mérleg utcai koromban egyszer beszélünk erről az „eltűnésről” (mivel már a legendás kék könyvben, a '89 tavaszán közrebocsátott „pártalapvetésben” is mai formájában szerepel a nyilatkozat) egy, a kezdeti időkben a kormányrúd körül ügyködő szereplővel. Szerinte *Magyar Bálint* maga vette ki a nevet a sorból, megindokolván: ... mindegy mivel. Tetszik érteni: egy demokratikus testület, az alapító gyűlés elfogad egy Elvi Nyilatkozatot, irányt adván a szövetségnek, s egy ugyanazok által választott tisztségviselő helyesnek és lehetőségek tartja átszabni a szöveget. Mostanság a minisztériumok kukái mellett erkölcsösösködő csapat bajnoka. Az Elvi Nyilatkozat nem különösen érdekes ma már. De az az idő tájt született gyakorlatot ne feledjük.

Oknymozó cikket olvasok szokásos napilapomban, a *Medgyessy* majdnem szocialista miniszterelnök-jelölt vélelmezhető háttércsapatának leírását. Benne egy név: *Gyurcsány Ferenc*. Ismerős. De nem csak az elmúlt évek újságjainak gazdasági rovataiból – valami plakáton láttam a nevét, képét: jó régen! Politikain? Lehet, hiszen a KISZ oszlopa volt, a kömenisták „ifjúsági politikájának” egyik alakítója. Talán valami márc-huszonegy-áprilisnégy-forradalmiifjúságnapok nevű hogyishívják meghirdetett szereplője volt? Nem! Egy kicsi, tenyérynai fénymásolt lapra emlékszem, az Oktogonon volt kiragasztva.

Olvasgatom. *Pozsonyi Ádám* írt egy jó könyvet a magyar punk történetéről. Benne szerepel az Anyátok zenekar kapcsán az alábbi: „Az egyik koncertplakát ürügyén kisebb botrány is kerekedik, mert a zenekar a plakáthoz felhasználta az egyik Demisz-aktivista újságból kivágott fényképét – egy Reparón végbélkúp elbűvölő társaságában –, ám csupán azért, mert amint egy rádióinterjúból kiderül: Az újságban megláttuk ezt a képet, és egy ilyen fejet egyszerűen nem lehetett kihagyni. A cikket, azt nem olvastuk el, ami körülötte volt.”

Ez a karakter: Gyurcsány. Most se lett kihagyva. De mi van a többivel?

A szerző az SZDSZ egykori ügyvivője